

Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

Katedra: religionistiky

Akademický rok: 2014/2015

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno autora: Bc. Blanka Fišarová

Název tématu: Postoje k islámu v Českobratrské církvi evangelické

Blanka Fišarová měla ve své práci věnované postojům k islámu v největší české evangelické církvi obtížný úkol, protože musela vycházet jen z pramenné literatury a vlastního výzkumu. Přesto předložila třisetstránkový (!) text, jehož délka svědčí o její poctivosti a fundovanosti. Na druhou stranu je ovšem zřejmé, že mnohé části práce by bylo možné i vhodné zestručnit.

Hned první kapitola „Křesťané tváří v tvář islámu“ spíše než stručný úvod do problematiky křesťanských a jmenovitě protestantských postojů k islámu připomíná dlouhý a košatý odborný esej. V ní představené spektrum protestantských teologií náboženství má nicméně v práci své místo, protože připravuje půdu pro pozdější „zařazování“ jednotlivých farářů a teologů Českobratrské církve evangelické (ČCE).

Druhá kapitola svým názvem „Spojovací články[,] nebo kameny úrazu?“ vystihuje skutečnost, že témata typu monoteismu, biblických postav v Koránu apod. mají v křesťansko-muslimských vztazích ambivalentní ráz. Této kapitole byla v rámci práce přisouzena funkce podkladu pro komparaci názorů českých evangelíků s religionistickým srovnáváním křesťanství a islámu.

Jádro práce od třetí do šesté kapitoly je věnováno ČCE a postojům k islámu, které se v ní objevují. Nejprve se jedná o obecný úvod do této problematiky, pak následuje představení vybraných časopiseckých příspěvků členů církve a konečně poslední dvě kapitoly jsou věnovány prezentaci autorčina terénního výzkumu. Struktura těchto hlavních částí práce není vždy zcela přehledná a logická (např. pojednání o Českých bratřech v raném novověku by možná patřilo spíše do první kapitoly než do kapitoly o ČCE a překvapuje i návrat do doby před rokem 1989 po pojednání o postojích církve v polistopadovém období).

Zmínky o jednotlivých teologiích současné ČCE jsou rozesety na řadě různých míst, což čtenáři ztěžuje vytvoření si celkové představy o jejich postojích. Je také nejasné, na základě jakého klíče věnovala studentka některým z nich velkou a jiným naopak mizivou pozornost (např. Mikuláš Vymětal má zvláštní kapitolu jak v praktické, tak i v teoretické části, zatímco ve vztahu ke světu islámu možná i angažovanější a fundovanější Miloš Hübner je zmiňován jen zcela okrajově a nahodile). V kapitole „Islám v časopiseckých příspěvcích členů ČCE“ je řeč jen o příspěvcích

v evangelickém tisku, zatímco např. články Martina Zikmunda v *Katolickém týdeníku* a Miloše Hübnera v sekulárních médiích zůstávají stranou autorčiny pozornosti.

Drobné nedostatky teoretických částí práce nicméně nepokládám za podstatné ve srovnání s důkladně prováděným terénním výzkumem, v jehož hlavní části studentka zkoumala postoje k islámu u tří skupin respondentů – členů sborů ČCE v Brně 1 a v Huslenkách a „neevangelické“ kontrolní skupiny v Jihlavě. K tomuto účelu jí posloužily dotazníky, jejichž obsah je sice promyšlený, ale problematicky unifikovaný, resp. nutící členy kontrolní skupiny odpovídat i na specificky „evangelické“ otázky pro ně nevhodné. Výzkum každopádně přinesl řadu zajímavých výsledků, mezi nimiž vyniká zjištění pozoruhodně vysoké míry schopnosti evangelických respondentů přistupovat kriticky k informacím zprostředkovaným médii.

Studentka se neomezila jen na kvantitativní výzkum, ale vstoupila i na pole výzkumu kvalitativního. Rozhovory, které vedla s faráři obou sborů, jí umožnily srovnat výsledky dotazníkového šetření s postoji příslušných duchovních. Cenné jsou i výsledky rozhovorů s pěti účastníky mezináboženského dialogu. Ti byli vybráni tak, aby pokrývali široké teologické a generační spektrum. V práci mi však poněkud chybí právě hledání odpovědi na otázku, zda různost teologických přístupů k islámu není do jisté míry podmíněna i generačními rozdíly.

Výsledky práce jsou shrnuty nejen v Závěru, ale i v závěrečných částech jednotlivých kapitol. Práce končí Bibliografií, Seznamem zkratk a Přílohami. Tyto tři části textu jsou zcela nepatříčně číslovány jako 7. – 9. kapitola. V Bibliografii přes její velký rozsah chybí některé tituly doporučené v Zadání (např. Saidův *Orientalismus* či kniha *Islám v srdci Evropy*, místo níž studentka použila její méně obsáhlou a méně do současnosti dovedenou verzi *Islám a české země*). Forma bibliografických údajů je místy poněkud neobvyklá (viz např. způsob uvádění autora a editorky *Antiakoránu* na s. 263).

Drobné výhrady je třeba vznést i k místy nepečlivé jazykové či terminologické stránce práce. Pochybnosti vzbuzují výrazy /Barthova/ „dialektická teorie“ na s. 13 a „komparistika“ na s. 218. Označení „nejmladší abrahamovské náboženství“ (s. 16) bych používal spíše pro Bahá'í víru než pro islám. Nevhodné jsou výrazy typu „mi přijde“ (s. 51) či „rok 90“ (s. 112).

Zatímco postoje křesťanů k islámu a křesťansko-muslimský dialog obecně představují témata často zpracovávaná, Blanka Fišarová se průkopnický soustředila na církev, která v tomto ohledu zatím v odborné literatuře reflektována nebyla a jejíž přístup zaměřený spíše na sociální a lidskoprávní rovinu než na náboženskou diskusi přitom pro celkový obraz tématu není nepodstatný. Vytvořila až obdivuhodnou práci zaměřenou nejenom na důkladné teoretické a praktické zkoumání postojů největší české evangelické církve, ale i na zařazování výsledků tohoto zkoumání do kontextu dějin a současnosti křesťanství jako takového. Daní za takto široce vymezené badatelské úkoly se pak ovšem stal nadstandardní rozsah práce.

Předložený text každopádně oceňuji a navrhuji jej hodnotit stupněm výborně (tj. 1).

V Brně dne 9. července 2015

Mgr. Vít Machálek, Dr. Th.D.